

De Joodse rituele slacht:

Dierenrechten en mensenplichten

Door: Rabbijn mr. drs. R. Evers

Dierenliefde

Het dierenrecht heeft de laatste decennia veel belangstelling gekregen. Als gevolg van het Darwinisme, maar zeker niet minder door de secularisatie van de maatschappij staat de stelling, dat “de mens belangrijker is dan het dier” reeds jarenlang op de tocht. De grens tussen mens en dier vervaagt. Leerde de theorie van Darwin niet, dat de mens eigenlijk slechts een veredeld dier is? Steeds vaker wordt gehoord, dat dierexperimenten even verwerpelijk zijn als experimenten op mensen. “Heb Uw naaste lief gelijk Uw hond” wordt nog wel eens in stelling gebracht om enerzijds dierproeven te bestrijden en anderzijds om actieve euthanasie op mensen te rechtvaardigen. In het kader van dierenrechten komt keer op keer ook weer de discussie rondom de kosjere slacht op de politieke agenda. De Joodse rituele slacht – sjechita - vindt onverdoofd plaats. Maar dit betekent niet, dat slacht door een halssnede dieronvriendelijk is. Om beide kanten van de discussie beter te begrijpen moeten we enerzijds kijken naar de relatie mens/dier in de hedendaagse cultuur, en anderzijds naar de voorschriften hierover in de Joodse wet – de halacha.

In 1994 werd middelbare scholieren in Los Angeles de vraag gesteld wie zij eerder zouden redden: hun eigen hond of een vreemde man of vrouw die op het punt stond te verdrinken. Bijna zeventig procent van de scholieren zou hun eigen hond laten voorgaan. Vijfentwintig procent van studenten medicijnen, die voor dezelfde vraag stonden, kon of niet besluiten of prefereerden hun hond. De tijden lijken te veranderen.

Dierenrechten

Het Jodendom kent een uitgebreide regeling ter bescherming van het dier. Láng voordat de beschaving in West-Europa wortel had geschoten en de Batavieren in dierenvellen hier nog hun vrouwen verdoebelden en hunebedden bouwden, had de Tora al vele richtlijnen gegeven voor onze omgang met dieren. De Joodse wet wil dieren beschermen tegen wreedheid en lijden en stelt de mens verantwoordelijk voor het wel en wee van zijn dieren. Dierenrechten zijn als mensenplichten opgenomen in de Joodse Grondwet!

Het verbod om ledematen te eten die worden afgesneden van levende dieren, is van Bijbelse origine, is opgenomen in de zeven Noachidische geboden en geldt voor alle wereldburgers. Adam en Eva waren vegetariërs en in de tijd van de Masjje'ach zal deze ideale situatie weer hersteld worden. Dispensatie om

vlees te eten werd de mens niet eenvoudig gegeven. Pas nadat Noach door zijn goede gedrag ook de dieren van de ondergang in de Zondvloed gered had, mochten de mensen vlees eten.

Wie een dier verhindert om tijdens het werk te eten, wordt gestraft wegens het overtreden van het verbod: "Gij zult een os niet muilkorven bij het dorsen" (Deut. 25:4). Gedurende ieder zevende jaar, het 'sjabbatjaar', moet men alle dieren vrij laten eten van de producten van de braakliggende velden (Ex. 23:11 en Lev. 25:2-7). In Exodus (23:5) wordt opgedragen een ezel, die onder zijn last dreigt te bezwijken, te ontlasten, ook indien de eigenaar een vijand is. De Talmoed (B. T. Sjabbat 128b en Bawa Metsia 32b) leidt hieruit af dat het pijnigen van dieren een verbod uit de Tora is. Maimonides (1135-1204) en rabbi Joseef Karo (1488-1575) namen dit over in hun respectieve wetboeken (Rotsé'ach 13:1 en Chosjen Misjpat 272:9).

Zelfs rust

In de Tien Geboden wordt ook dierenrust op de Sjabbat voorgeschreven: "Dan zult gij geen werk doen, noch uw rund, noch uw ezel, noch uw overige vee" (Deut. 5:14). Uit het vers: "en Ik zal op uw veld gras geven voor uw vee, zodat gij kunt eten en verzadigd worden" (Deut. 11:15) wordt afgeleid dat men eerst de dieren te eten moet geven alvorens zelf aan tafel te gaan. G'ds voorzienigheid strekt zich uit tot al Zijn schepselen. Dat de mens hierin navolgt, wordt binnen het Jodendom gezien als een vorm van imitatio Dei, het volgen in G'ds wegen.

Nachmanides (1194-1270) beschouwt het doden van dieren - behalve als dit voor de mens of voor de godsdienst noodzakelijk is - als moord. Ritueel slachten met de halssnede geschiedt met een vlijmscherp mes. De slagaderen in de hals worden zo snel doorgesneden dat vrijwel ogenblikkelijk de bloeddruk naar de hersenen wegvalt en het dier buiten bewustzijn raakt. Hoewel het 'kosjere' slachten vanuit kringen van dierenvrienden nogal eens wordt beticht van wreedheid, hebben wetenschappelijke onderzoeken aangetoond dat de Joodse manier van slachten zeer diervriendelijk is.

Leiders afgerekend op diervriendelijkheid

Dierenzorg en het voorkomen van dierenleed vormen belangrijke thema's in het meer verhalende deel van de Talmoed, de Aggada. Mozes en David werden vanachter de schapen uitverkoren tot leiders van het volk omdat ze zo goed waren voor de dieren. Rabbi Jehoeda Hannassi (2e eeuw), de auteur van de Misjna (Mondelinge Leer), kreeg een vreselijke ziekte, enkel en alleen omdat hij geen medelijden toonde tegenover een dier dat op weg naar de slachtbank zijn toevlucht bij de bekende rabbijn had gezocht. Toen hij later wel de gepaste gevoelens kon opbrengen, werd hij weer genezen.

Dieren nodeloos pijnigen werd ten strengste verboden. Rabbi Jechezkeel Landau (1713-1793) vaart hard uit tegen jagen als sport en veroordeelt dit als een 'heidens gebruik', hoewel de jacht met name in de betere kringen zeer hoog in aanzien stond. Ook ons koningshuis is hiermee gestopt! Stieren- en hanengevechten werden zonder meer verboden. Wanneer dieren - al dan niet in laboratoria - alleen door de dood uit hun lijden kunnen worden geholpen, moet dit zo snel mogelijk gebeuren.

Mens centraal

De Amerikaanse rabbijn Mosje Feinstein keurde verschillende wrede praktijken uit de 'moderne' bio-industrie af. Toch staat in de Joodse literatuur in deze discussies de mens en niet het dier centraal. De Tora kent géén dierenrechten, alleen mensenplichten. Dierenleed berokkenen is een degradatie voor de mens. Bescherming van dieren verheft het morele karakter van een maatschappij, maar toch blijft de mens belangrijker dan het dier. Reeds in de zestiende eeuw schreef R. Mosje Isserles, dat "alles, wat nodig is voor de geneeskunde of voor andere belangrijke zaken, het verbod tegen dierenleed in principe terzijde schuift" (Ewen haEzer 5:14). Dierproeven voor de cosmetische industrie zouden volgens de laatste mening niet zijn geoorloofd. Maar voor medisch onderzoek is veel toegestaan, hoewel dierenleed uiteraard tot een minimum beperkt moet blijven. Gebruik van dieren om mensenlevens te redden is geoorloofd en soms zelfs vereist. Hoewel de rechtervleugel van de christenen alhier dit niet wil aanvaarden, is xenotransplantatie met een varkenshart een 'must'.

Toch werden dierexperimenten niet zonder overleg met gezaghebbende rabbijnen uitgevoerd. De responsaliteratuur staat hieromtrent vol vragen van gewetensvolle individuen, waarbij 'kosten/batenanalyses' vaak niet ontbreken. Sommige geleerden stonden dierproeven alleen toe, wanneer aantoonbaar was dat de vooruitgang van de medische wetenschap ermee zou zijn gediend.

Omdat het verbod op pijnigen van dieren uit de Tora stamt is duidelijk dat, ook wanneer dierproeven worden uitgevoerd voor geoorloofde doelen, dierenleed tot het absolute minimum beperkt moet blijven. Dierproeven mogen alleen worden uitgevoerd als de gezochte informatie niet op een andere manier kan worden verkregen. De mens mag dieren gebruiken, maar niet *misbruiken*. Zowel mens als dier staan G'd ten dienste en de omgang met dieren moet passen in Zijn Scheppingsplan.

Sjechita

De Joodse slacht wordt uitgevoerd door hoogopgeleide en gekwalificeerde slachters; niet door particulieren of onervaren personen. Hierop wordt scherp toegezien. De slacht gebeurt in het abattoir en niet thuis. Bovendien is nog steeds niet aangetoond, dat de dieren door de slacht met een halssnede lijden.

Joodse slacht is meer dan voorkomen dat bloed de hersenen bereikt. Bloed dat zich in de hersenen bevindt, verlaat direct na de insnijding het lichaam via de opengesneden bloedvaten, waardoor onmiddellijk verlies van druk in de hersenen ontstaat.

Plotselinge verlaging in de druk van de cerebrospinale vloeistof veroorzaakt in minder dan twee seconden volledige bewusteloosheid. Professor H.H. Dukes (Cornell University, USA) en dierenarts dr. I. M. Levinger (Bazel, Zwitserland) bevestigen, dat het dier binnen twee seconden na insnijding buiten bewustzijn is. Dr. Stuart Rosen, cardioloog in het Hammersmith Hospital, London UK, heeft hierover uitvoerig onderzoek verricht en bevestigt deze uitkomsten in een studie uit 2004.

Dr. Temple Grandin, Associate Professor of Animal Science aan de Colorado State University heeft in 1994 een aantal experimenten uitgevoerd, met het doel vast te stellen of vee de halssnede voelt. Het apparaat, waarmee de kop van het dier wordt gefixeerd, werd los gehanteerd, waardoor het dier de kop nog zou kunnen bewegen tijdens de insnijding met het mes, dat van chirurgische scherpheid is. Geen van de tien dieren in het experiment van Grandin reageerde of trachtte het hoofd af te wenden van het mes. Dit bracht Grandin tot het oordeel: "*it appears the animal is not aware that its throat has been cut.*"

Verdoving pijnloos?

Zijn de moderne verdovingsmethoden wel zo pijnloos? Britse dierenvrienden stellen, dat de elektroshock het dier inderdaad wel verlamt maar dat dit niet per se betekent, dat het ook buiten bewustzijn is. De shock kan tot interne verwondingen leiden waardoor het dier niet meer geschikt is voor Joodse consumptie. Dergelijke verwondingen ontstaan niet bij het toepassen van de Joodse slachtwijze.

Bij gebruik van een schietmasker moet soms meer dan één schot worden gelost, wanneer het eerste niet accuraat is. Er bestaat bewijs dat het schot alleen paralyseert maar dat het dier bij bewustzijn blijft. De bloedtoevoer naar de hersens wordt immers niet onderbroken. Los hiervan bestaat het gevaar dat de verdovende kogel of pin contaminatie in het dier veroorzaakt, omdat de kogel of pin van dier op dier wordt toegepast.

Dr. Temple Grandin, Professor of Animal Science aan de Colorado State University USA, heeft aangetoond dat er door het schot veel adrenaline vrijkomt, waardoor de drang om te overleven alleen maar toeneemt. Adrenaline bindt de bloedvaten aan de oppervlakte af, waardoor het uitvloeien van bloed wordt beperkt. Wanneer er bloed in het karkas achterblijft, is dit schadelijk voor

de kwaliteit van het vlees. Sjechita – het Joodse slachten bevordert als geen andere methode snelle en optimale uitvloeï van bloed uit het lichaam.

Samenvattend kent de Joodse religie de oudste traditie op het gebied van dierenbescherming, en de kosjere slacht is hier zeker geen uitzondering op. De mens mag dieren gebruiken, maar niet misbruiken. Zowel mens als dier staan G'd ten dienste en de omgang met dieren moet passen in Zijn Scheppingsplan.